

LILJENROTH, SVEN PETER

**Vid tilfälle af gymnasii rectoris ombytet på
Wisingsö hölts detta tal d. 20:de junii 1797 af
den för 20:de gången anträdande gymnasii
rectorn ... Sven Peter Liljenroth. Lund, tryckt
uti Berlingska bokt**

Lund
1797

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken. EOD erbjuder åtkomst till digitaliserade dokument enbart för personlig, icke-kommersiell användning. För annan användning vänligen kontakta biblioteket.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agn.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.
Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu>

Liljenroth, S.P.

Vitt. Sv.
Skot.
(Pm)

1700-1829

VID TILFÄLLE

AF

GYMNASII REKTORS OMBYTET
PÅ WISINGSÖ

HÖLTS DETTA TAL D. 20:DE JUNII 1797

AF

DEN FÖR 20:DE GÅNGEN ANTRÅDANDE

GYMNASII REKTORN,

LECTOR OCH PROFESSOR

MAG. SVEN PETER LILJENROTH.

LUND,

TRYCKT UTI BERLINGSKA BOKTRYCKERIET.

TIL

VÅR VÅRDA OCH FÓRTJENTA

GYMNASII OCH SCHOLÆ-STAT

ÓDMJUK HÓRSAMMAST

AF

FÓRFATTAREN.

följas. Hvarken min tid eller krafter göra nu mera anspråk på en åra, som det tilhör Ynglingaåldrensstyrka förenad med mognad i tänkesätt och insigter samt manlighet i språk och uttryck at söka. Blott en och annan anmärkning öfver mina bemödanden at gagna i den krets, mig blifvit lämnad, skal återföra edra tankar på föremål, hvilka, om de än öfver alt vittna om brister och ofullkomlighet, likväl aldrig skola fränkänna mig det vittsord, at genom välmenande affigter och deras görliga värkställande hafva berett och stadgat nya grunder för detta Låroverks upkomst och flor.

Jag vil icke tala om den trägenhet jag använt, och som ännu framgent skal sysselsätta mig at bereda, samla och i ordning ställa et sådant hittils saknat arbete rörande Latiniteren, som framdeles kunde blifva, om icke en vigtig hufvudbok, likväl en icke obetydelig hjälpreda för unge Schole-Lärare. Sedan jag upoffrat min ungdom för det enskilda och alla mina mannaår för det allmänna undervisningsverket, tror jag mig väl hafva vunnit en fullkomlig rättighet at råda öfver min höga ålderdom samt njuta i Bygden lugn, mig sjelf och naturen; men det yrke, som hittils uptagit så mycket af min tid, älskas af mig med samma ifver
 ännu,

detta namn grundelig kännedom åtminstone af
 någon vetenskap och belöflig skickelighet at gö-
 ra sin kundskap användbar och nyttig. Äfven
 af dem, som egentligen icke höra til de Lårdas
 samfund, vil man vänta sig sådane kundskaper,
 som hafva viktigt inflytande på det allmännas väl,
 efter hvilket det tilhör hvarje medborgare at sträf-
 va, så vida det enskilda sanna härifrån är oskiljak-
 tigt. Den önskan har derföre blifvit såsom en
 fölgd af den stigande uplysningen allt mer och
 mer allmän, at ungdomen, redan ifrån de år den
 är i stånd at emottaga någon undervisning vid de
 offentlige lärohusen, göres så småningom bekant
 med naturen, bekant med sig sjelf, med de före-
 mål, som närmast omgifva oss, och således icke
 på det lätt, som så ofta förr tilgätt, nödgas in-
 skränka hela sin forrskningslystnad inom döda
 språks trånga och obehageliga gränser, hvilka,
 om de ej förqväfva all åhåga och böjelse för det
 ådlare nyttiga, åga likfullt nog våld, at väcka
 hos ynglingen ledsnad för boken, affmak för stu-
 dier samt derigenom fallenhet för sysslolöshet och
 förströelser. Man om det är oförsvarligt af dem,
 som hafva uppgit öfver ungdomens undervisning,
 at icke söka afhjelpa de brister härutinnan, som
 vid många öfningshus beklageligen ännu äro allt
 för

7

för allmänna, så är det i synnerhet dubbelt oför-
låteligt af dem, som lyckan eller förtjensten pla-
cerat på ställen, hvilka naturen aldråhållt tyckes
hafva ämnat åt sina älskares ådlare nöjen, at försum-
ma de ypperliga tilfällen där årbjuda sig at dana men-
niskan til det, hennes Uphofsman så tydeligen be-
stämt henne. Dock det förhåller sig härutinnan
på samma sätt, som i många andra menckliga sa-
ker, de där kräfva omstöpfung och förändring:
ännu saknas icke Pedanten, som stolt öfver sit lilla
förråd af vett förakter ell annan kundskap ån sin
såsom öfverflödigg, eller den Afvundsjuke, som hål-
dre spjernar emot alla förbättringar, ån under-
stödjer dem, som af hans medtäflare blifvit föreslag-
ne, eller Nidingen, som tilbakahålles af egennyttan
rådd at för et främmande ändamål nödgas göra
någon upoffring: och så förlora sig ofta de bästa
företaganden, deras hufvudmän blottade på up-
muntran se sit mod kufvas, sit hopp försvinna och
sin nitålskan gåckas, och så måste de måst vål-
görande anstalter tråna bort under klagan öfver
en alt för tidigg födsel. *Vifingsö* detta genom na-
turen och konsten så lyckliga land tilbjuder vet-
enskapsålskaren de skönaste anledningar til egen
och andras undervisning. Blott en blick på des
hårliga belågenhet, des tjugande urseende under

en vacker sommardag — och genast skal Tänkaren medgifva, at om Naturhistorien, Hushållning och Physique någorstådes borde vinna burskap, någorstådes odlas för at nalkas sin högd, någorstådes med ökad förnöjelse bibringas den vettgirige ynglingen, skulle det ske på denna glada Ö, där Naturalstrens ymnighet, Jordarternes särskilta beskaffenhet, Climatets förträffelighet och oråknelige andra föremål väcka utlänningars beundran och kånnares vållust. Det har icke varit min lott at i nämde vetenskaper från ungdomen synnerligen handledas, och i saknad häraf har böjelsen derföre först i mannaåren hos mig vaknat. Men som ingen är förgammal til at lära, så har åfven jag hållit före, at desse kundskapers djup för fliten och snillet aldrig voro outgångelige; och mitt bemödande har ytterligare stadgat hos mig denna öfvertygelse. Med mitt begär at sjelf lära har min åtrå at gagna andra åfven varit förenad: och för hvem, utan den här studerande ungdomen skulle jag vål håldre anvånt min tid, mina mödor och kostnader? Vårde Åhörare! någre af Eder hafva varit ögonvittnen til den ödflighet, som förr rådde omkring våra Lårohus, den tomhet, som hårrskade uti dem. I hafven och sett de trötta fjåt jag trampat, öfvervarit de betydliga

liga hinder, med hvilka jag måst kämpa, samt afvetat de dryga utgifter jag med nöje vidkånts, för at omskapa dessa förut onyttige bäcker och ouspodlade fålt til grönskande samt för ögat och smaken angenåme ställen: I kännen den outtrötteliga sorgfällighet jag anvånt för at samla naturalier ifrån åtskilliga jordens delar samt ständigt öka och rikta dem, icke för at vinna tomma och obetydeliga, om ån smickerlösa loford, som gifvas oändeligen lättare ån de förtjenas, utan för at bereda ynglingen et angenåmt tilfålle til öfning uti de praktiske vettenskaperne, hvilkas nårmare kånedom onåkeligen medför den måst oberåknelige nytta och et nöje, hvarmed få andra kunna jämföras, ty man njuter i den mon man kånner, den ena kundskapen föder långtan efter den andra och med den kållan til en ny förnøjelse. Botaniska Trågården såg för omkring 26 år tilbakars sin början. Årligen har den under edra ögon M. Å! vunnit uti rikedom af växter, smak och behag i sitt utseende. Årligen har den här studerande ungdomen haft tilfålle vinna bättre och bättre bekantskap med dess invånare, mera kånedom af växtrikets hushålls och medicinska nytta, samt med den mer och mer lust för sådane kundskapers utvidgande vid högre Lårosåten. Måtte nu hvarken

genom liknögdhet, försummelse, okunnighet eller hvad ordsak som helst de grunder jag lagt vånvårdas! Blifve mina Efterträdare alltid skickligare än jag, men alltid lika nitiske i befrämjandet af allmänt nyttiga åsfigter, och aldrig rädde, at sätta et värdigt mod och ifrigt bemödande emot illa sinnades anläggningar, som kunde åsyfta til intet görandet af de inrättningar, hvartil jag i Förmyndens hand varit et ringa medel!

Men inga förmoner gifvas, som äro utan sina besvärligheter. Vi skulle fåtta för litet värde på de förra, om de senare icke gorde dem ofs viktiga. Visingsö omgifves af et stort och ofta åfventyrligt vattn. På Vettern hafva några slutat sina dagar genom olyckor, många genom oförsigtighet. Emellan vår Ö och fasta landet var före min ankomst hit ingen ordentelig och säker postgång, åfvensom ungdomen saknade alt tillfälle at utan kånbar kostnad hitlånda. Om både om den senares fördelar och samtelige Visingsös invånares bequåmlighet i afseende på det förra har jag varit omtänkt at inrätta en båtfart, som, då den hvarje vecka ordenteligen här emellan och närmaste färjestad borde afgå, skulle medföra både för Fråmlingar och infödde i flera hånseenden den betydligaste nytta. Det blefvo obehageligt både för mig

mig at beskriwa och för Eder at afhöra alla de
 vidriga skiften detta allmänt gagnande företag ord-
 sakade. Egenlidiga affigter stråfvade alt för länge
 emot min förefats, och jag skulle til slut ändock
 nödgats öfvergifva en plan, som var oumgänge-
 lig för desse öfningshusbestånd, om icke uplyste
 och ädelsinte Medborgares verkfamma biträde un-
 derstött och berett sluteligt afgörande härutinnan
 til min och vederbörandes fullkomliga tilfridsstäl-
 lelse a). I njuten V. Å. frukten af mitt besträf-
 vande. Jag begär ingen tacksamhet derföre. Jag
 finner mig tilräckeligen betald genom förnöjelsen
 öfver at äfven härutinnan hafva åstadkommit en
 nyttig handling för vår stat. Dock hoppas jag,
 at, när jag icke mera är til, I skolen välsigna mit
 stoft, och mitt namn lefva uti edert minne.

Men en bland de viktigaste tjenester jag til äf-
 ventyrs gordt både Herrar Docenter och ungdo-
 men härstädes återstår för mig ännu at som ha-
 stigast vidröra. Om den icke påkallar eder är-
 känsla, är den likväl värdig er upmärksamhet.
 Jag tror mig vara skyldig des anförande at fan-
 ningen, skyldig den at eder kännedom, I nykom-
 ne Schole-Lärare, så vida den eljest endast uti
 handligarne blir förvarad.

b 2

Så

a) Se Littera A.

Så tilfridsställande det är, at af Öfverhet och Förmån undfå det dyrbara förtroendet, at uti dygd och kundskaper vägleda och anföra en ungdom, på hvilken rikets hopp beror, och hvars bättre eller sämre upfostran oändeligen skal verka på kommande Seclers vål, så litet är det upmuntrande, at under fullgörandet af sina plikter, sker det än med den ömmaaste sorgfällighet, nådgas sucka under behovets och fattigdomens svåra, om icke odrågeliga tyngd. Man förlorar så småningom lusten för ett yrke, som minst af alla kan vål bestridas med nedslagenhet och hoglöshet. Man dignar under den tryckande bördan: oförmögen at hjälpa sig sjelf och ur stånd at bibehålla det sinnes lugn, som årfordras, blir man årteligen oskickelig at förestå sit Embete; men man åger inga andra bättre utvägar til bergning: man slåpar sig då fram, och med sig tjensten: ungdomen lider och man blir sjelf olyckelig.

Vifingsö Gymnastii och Scholestat hade vid dess funderande århållit sådane löner och förmoner, som med då varande tilgångar kunde förenas och efter omständigheterna til nödig utkomst voro tilräckelige. Men tiderna förändras och med dem alt. Varuprisen ökas beständigt, behovven tiltaga och hvad i ett tidevarf kan vara öfverflöd, blir i
ett

ett annat en nödvändighet. Sålunda voro Docenternes löningsvillkor och ungdomens stipendier vid min hitkomst i ömkelig belågenhet. Man tjenar som enskilt Lärare nu för tiden för vida större lön, än en publique Docens här innehade. Jag kände väl icke de egenteliga ordsaker, som vårlade, at man härstädes ej fick in natura upbåren lön, som i början blifvit oss anslagen; men det viste jag, at intet missbruk eller underslef stod at förena med den ädelmodige Konungens tänkesätt, som, då han fordrade, at hvarje Embetsman skulle fullgöra sina skyldigheter, också ville, at han med glädje skulle kunna fullgöra dem. I förtröstan härpå vågade jag på sät, som handlingarne utvisa, nalkas Thronen och underdånigt bönfalla om ändring och förbättring. Men en Regent öfver ett vidlöftigt rike kan äfven med den bästa vilja omöjligen med egna ögon se alt. Han måste i de flåsta fall lita på andras upgifter. Jag underlåt derföre icke at infinna mig hos dem, som förtjente och ägde Konungens nådiga förtroende, med sanna beskriifningar öfver verkeliga förhållandet. Lyckligt det land, hvaråst de, som närmast omgifva Öfverheten, äro rättfinte och våltänkande. Regeringen får då den nplysning, som behöfves, och undersäten ingen billig ordsak at

klaga: icke heller fingo vi det. Genom Konungens makalösa nåd och rättvisa förordnande århöll hela vår stat en så viktig och fördelaktig tillökning i dess inkomster, at vi ännu, då dyrhet och stegring uti all ting tiltagit, genom förnuftig hushållning, alla anständigt kunna bärga ofs, och utan suckan hvar i sit kall upoffra vår tid och våra krafter åt de angelägna och granlaga göromål ofs blifvit updragne, äfven som ungdomen uti de anordnade stipendiens ansefliga förhöjning fick en ny upmuntran och större möjlighet til sina studiers bättre fortlåttande b).

Mig har det varit en synnerlig och hjertelig vållust at för ofs alla hafva utverkat denna hugneliga förändring, och det är mig en oskattbar glädje at nu för sista gången åga et allmänt högtideligt tillfälle, at dertöre uplifva vår underdånigsta tackfågelse: också är denna hufvudsakeliga föremålet för detta uprepande. Om mitt värma nit för vårt klena läseverk derigenom tillika blifvit ådagalagt, må det icke räknas mig til last. Har det varit berömvårt at utföra, må det väl icke vara tadelvårt at berätta. Jag önskar Eder V. Å. samma patriotiska nit och vålmening om våra små Phoebi hus, som jag altid hyft och ännu hyfter,

b) Se Littera B.

ser, men jag önskar Er också mera lycka och agtning derföre, än jag fått hugna mig af. När efterverlden en gång granskat mina göromål, torde väl någodt qvarblifva, som rättvisar mitt upfåt och skänker agtning åt mina tänkefåt.

Ofta gånger har jag sökt vidtaga åtskilliga andra anstalter til befrämjandet af mitt så ålskade hufvud föremål, desse Öfningshusens väl; men gerna hafva afvundsmån sökt lägga hinder i vägen, och de hafva merendels måst stadna vid sjelfva förslagen. På Visingsö har fordom varit et Boktryckeri, då ännu intet Gymnasium här var inrättat. En agtningsvård Medborgare har nyligen velat uplifva detta, och jag har understött hans förefats c). Men äfven här skal deras verksamhet visat sig, som misunna ungdomen den förmon at njuta undervisning på en ort, som åger dertill oändeligt förtråde fram för andra, och Vederbörandes tilstånd har ännu icke stått at århålla. Dock hvarföre skal jag uppehålla mig vid ämnen, hvilkas åtanka väcker smårta och förtrytelse? Om jag mislyckats uti mycket, har felet ingalunda varit mitt: förebråelsen må stadna på dem, som förtjent den. Jag än lycklig at hafva utträttat någodt.

Men

c) Se Littera C.

Men anledningen til mitt uptråde i Cathedren bjuder mig skynda. Om jag icke i dag såsom tillförordnad Examinator har rättighet at orda, har jag likväl icke alltid saknat detta förtroende d). Nu är det för mig nog at hafva mottagit närmaste styret öfver detta Låroverk. Om ålderdomen nåkar mig den liflighet och raska tiltagshet, som årfordras, skal vanan likafullt någorlunda årsätta denna brift. Och om mitt verkställande af Rectors Embetets pligter kan blifva lika så eldigt som min ifver är, hoppas jag ingen skal få rättmätig ordsak at klaga.

Docenter, Agtningsvärde Embetskamrater!

Ötningshusens åra beror af oss: vi arbete ju för en och samma sak. Låtom oss under mitt 20:de Rectorat visa samma utfökta flit vid vår Gymnasii och Schole Ungdoms påliteliga vägledande i dygd och vitterlek, som jag med obeskrifvelig glädje fann ibland nitiske medbröder under mitt första. Måtte hela vårt bemödande vittna om infigtsfulle och värdige Scholelärare! Blifve det likafå visst vår förefats, som det är vår skyldighet, at noggrant åtfölja Kongl. Scholeordningens

yp-

d) Se Littera D.

ypperliga föreskrift, så at vi ibland ungdomen bi-
behålle böjelsen för arbete, ovanan vid lättja och
obekantskap med lasten samt sålunda hvarken stan-
ne för ansvaret eller blygden at hafva åsidosatte
de viktiga skyldigheter vi högtideligen förbundit
oss at uppfylla. Bortläggom makligheten at stån-
digt undervisa ungdomen hemma i våra rum, och
mötom med hurtighet arbetstimman in loco pu-
blico, som eljest blir utan alt ändamål e). Vagtom
oss vål at icke svigta för skuggor, som läg-
gas på våra lagliga göromål, eller vackla i våra
beslut af vänners, fränders och okunniges skri,
hvarmedelst vi berede oss och våra ämbeten en
villobane, Fäderneslandets hopp mindre uppbyggel-
se och undervisning, än den har rättighet at vän-
ta. Låtom oss altid komma ihog, at, om en Lå-
rars Embete är upfyllt med möda och bekym-
mer, kan likväl ingen åra öfvergå den, at hafva
danat nyttige och lycklige Medlemmar för sam-
fundets tjänst, och ingen tilfridsställelse jämföras
med den, at i ynglingens lättörda hjerta hafva
inplantat och stadgat sådana grundsatser för dyg-
den, sådan böjelse, hog, insigt och smak för nyt-
tige kundskaper, som påkalla, under motandet i
sin mon af ett flygtigt och förvillat tidehvarfs ty-

C

gellösa

e) Se Littera E.

gellösa lättfinnighet, den Högstes välsignelse, Fäderneslandets tacksamhet, Ungdomens årkånsla och hvarje vältänkande Medborgares varmaste bifall.

Älskarsvärde Ynglingar!

Öfverlämnen er med förtroende åt edra nitiske Lärares välsinnade råd och förmaningar, följn desse ståndaktigt, om ni och någon gång tycken dem icke kunna förenas med edra egna föreställningar och böjelser. Besinnen, at ungdom och visdom åro sällan följeslagare. Låten ingen förläda er at sätta eder lycka på spel, utan bruken den försigtigt och beskedeligt. Må den hedren tilhöra mitt Rektorat, at mindre behöfva upmuntra och tilhålla eder til det, som godt, rätt och sant är, ån endast visa eder vägen dit. Låten böjelsen at vara dygdige och kunnige blifva målet för ert efterstråfvande och nöjet deröfver er förnämligsta belöning. De mödor ni häruppå använden skolen ni aldrig ångra. Jag har snart uphunnit mitt mål: många dagar hvarken kan eller vil jag vänta mig. Den glädjen at se eder in i edra manna år hafva årtlydt mina ömsinca påminnelser och derigenom blifvit lycklige, hoppas jag således icke. Men det vet jag, at, om upriktighet, bön

bön och flit blifva de medel ni använden at genomgå eder bana, skolen ni genom Försynens nåd öfver alt finna menniskovänner, som skola önska och bereda edert vål, öfver alt glada tillfällen at söka och finna sällhet och fanskyldiga förnöjelser. Ach! får jag hysa detta hopp, fästet ni det hos mig genom ert dygdiga, anständiga och arbetsamma upförande under loppet af mit Rectorat; skal jag tilfridsstald sluta mina dagar, när som hållt livets Herre behagar kalla mig, och med hvilket lugn skal jag icke lämna denna Fäderneslandets plantschola, om jag vet, at den altid blir årans och dygdens och det allmänna bästa!

Littera A.

Uttörlig beskrifning här om kan läsas i den Svenska Disputation, som utkom 1784 vid Kongl. Carolinska Academiën under Prof. Trozelii præsidium.

Litt. B. N:o 1.

Ett bref af 7 lods vigt til Hans Kongl. Maj:t vår Allernådigste Konung å Stockholm hafver Vålårevördige och Höglårde Herr Magistern och Rectoren Lilljenroth härstädes nu ingifva låtit. Betygar Grenna Kongl. Post-Contoir den 9 December 1772.

J. G. LAGERDAHL.

Litt.

Litt. B. N:o 2.

Afgick til Stockholm den 22 Dec. 1772.

*Aller Durchleuchtigste Furste och Hertig,
Eder Kongl. Höghet!*

Det nådigsta företräde, som Eder Kongl. Höghet af medfödt stort ädelmod, under neder-rekan til Skåne, uti Grenna Stad räcktess lämna Gymnasii och Schole-Staten, och det under mitt underdåniga anförande, på Wisingsö, gör mig och nu djerf, at i förtröstan derpå, få å berörde *Stats* vägnar föredraga ån ytterligare i samma ämne en underdånig *Supplication*. Sedan vi samtelige här varande Gymnasii och Schole-*Docenter* under den 9de af innevarande månad fördrifstat dock i aldradiupaste underdånighet, med påsten från Grenna til Stockholm, inkomma för vår makalöse Konungs lysande Thron med de *Documenter*, som kraftigast bestyrxa, det de så kallade *Schole-Godsen* icke här blifvit med Greffkapet reducerade, har Påsten ifrån samma höga ort medbragt och det ifrån vår *Commissionair* den för oss *Docenter* nog bedröfvelige tidning, at vår vid sista *Riksdag* insinuerade *Underdånigsta anlökan*, som hittills vunnit så mycken högrättvis framgång

gång om våra alt för knappa löners förbättrande, och det på den ofvikliga grund, som åberopade *Handlingar* omförmåla icke skal uti Rådet vunnit nådigt bifall; utan det, som bedröfveligast är, i synnerhet för mig, som på egen bekostnad vid mit boställe och här vid Kongl. Gymnasium nedlagt mycket och kostsamt arbete, skal äfven underdånig underställning om Gymnasii och Schole-Statens här på Wisingsö indragande, til hans Majestät, Konungen, blifvit påtänkt. I så fatta, och för våra framgens utkomster äfventyrliga omständigheter, blifver oss under väsentelig angelägenhet at inför Eder Kongl. Höghet, som nu under vår dräpeliga Konungs frånvaro, sitter vid Kongl. Styret i Stockholm, framkomma med denna underdåniga Böneskrift om Eder Kongl. Höghets mågtiga *förrord* hos Hans Kongl. Majestät, at blifva uti mera åberopade mål nådigast bönhörde och hulpne: komma nu våre underdånigst omrörde Documenter, rörande saken *questionis*, i en lyckelig stund fram til *Themis* Sjelf, vår Store och wise Konung, samt tillika Eder Kongl. Höghets högstgällande föremåle, framskrider helt säkert vår fällhets Sol, och gifver en prägtig glants åt dessa små Phoebi Hus, som likväl årligen lämna ifrån sig til Kongl. *Hög-Scholarne*, och det efter Herrar *Decanorum* afgifna yttrande, rätt skickelige Studente-ämnen. Aller Nädigste Furste och Hertig! ju längre dessa Öninghus blifva skyddade vid sin första Inrättning, desto lyckeligare 3 ne Provinsers närgränsande Ungdom: jag vågar icke detta mit *Problème* med demonstrationer utföra; utan mig med

härvarande öfrige Docenter uti Eder Kongl. Höghets mägtiga beskydd innesluta, och med undergifnaste nit och ouphörliga förböner intil min senaste framtid framhärda.

Eder Kongl. Höghets,

Underdånigste Tjenare.

SVEN PETER LILJENROTH

Nuvarande Gymnasii Rector.

Litt. B. N:o 3.

Et til Hans Kongl. Höghet Svea Rikes Arf-Furste och Hertig til Södermanland Prins CARL i underdånighet adresserat Bref om 2 lods vigt på Stockholm, år från Herr Lector Liljenroth på Wisingsö, här behörigen inlesvererat och skal med nästa Påst riktigt afgå. Grenna Påst-Contoir den 22 Dec. 1772.

J. G. LAGERDAHL

Litt. B. N:o 4.

Högvälborne Herr Stats Secreterare och Kongl. Riddare!

Nådige Herre!

Nådige Herr Stats-Secreterarens beständiga sällhet och vilgning, böra vi, härvarande Gymnasii och Scholz Docenter,

ter, så mycket högre önska, och af den Allrådande Magten utbedja, som vår förmån och glädje til en stor del beror och hvilar på S. T. kraftiga föremåle hos Hans Majestät, Konungen, om våra knappa löners milda förbättrande. T. tacktes derföre nådigt anse, det vi vid detta hugneliga tilträde af et nytt år, understå, dock i all ödmjukhet, oss inställa med innerlig och uprigtig önskan, det tacktes Honom, som förmår göra öfver alt det vi önske och bedje, i detta nu ingångna, och många flera efter Sit gudomliga behag påföljande år, bekröna T. vårda och högtförtjenta ålderdom med all nåd, hålla, sällhet och välsignelse, vårt fattiga Fosterland til makalös tjenst, Sit högtförmåna Hus och vårdnad til obeskrifvelig heder och understöd. Detta år och skal förblifva vår troinnerliga önskan, så länge den milda Förlynen, genom T. och vår egen listid, tacktes lämna rum för våra önsknigar.

At vi af oförstånd icke togo oss den driftigheten uppå, at upvagta T. innan vår underdånigsta ansökning rörande våra löners upbårande efter årlig marke-gång uti Rådet, efter vår Commissionairs meddelta underrättelse, vandt mindre framgång, som oss högeligen bedröfvar, gorde så mycket, at vi nu kan hända komma förlent; men så skulle vi förmoda, at laken kan hjälpas igen, om T. nådigt behagade oss biträda, enår Hans Majestät, Konungen, tager vår, under den 9:de sistvekne Decembar, med Fätten aflätna underdånigsta Supplique med Bilagorne under mildaste skärskådande. Om Ijselfva målet böre vi icke mera skrifva, än de insände Handlingarne vid handen gifva;
utan

utan vilje vi endast allerödmjukast anhålla om T. milda ynnest och kraftiga förord. Wår Commissionair Notarien Thorfell, som äger vårt förtroende, har väl förfåkrat oss om T. stora bevägenhet för denna sak; men som vi icke hittills haft minsta tillfälle at göra oss af thy förtjente, så böre vi sjelfve härmedelst lämna vår aldraödmjukaste förfäkran, som och skal helig hållas, at, om vi lyckeligen reüssera, skola vi på ett högtideligt sätt prisa, så utur Gymnasii som Scholæ-Cathedren en så stor välgärning.

Den Högste Guden skal utom dets välsigna T. med hela dets högt förnåma Famille, som tackes åtaga Sig vår så öma välfärds befordran. Framhårdar i öfrigt, å denna Stats vägnar, med djupaste soumission.

S. T.

Nådige Herrens

Allerödmjukaste Tjenare

SVEN PETER LILJENROTH.

Nuvarande Gymnasii Rector.

Litt. B. N:o 5.

Den 3 die Januarii af innevarande år 1773, är Brevvet til Herr Stats Secreteraren Vålborne von Heland, här ifrån Grenna Päst-Contoir på Stockholm afgångit.

J. G. LAGERDAHL.

Litt.

Litt. B. N:o 6.

Afgick med Pålsten den 15:de Febr. 1773.

Böne-skrift.

*Stormägtigsta Allernådigsta Enke-Drottning,
Eder Kongl. Majestät!*

Så Eder Kongl. Majestäts, som Hennes Kongl. Höghets Printessans höga och mer än lyckeliga återkomst ifrån *Berlin* til *Stockholm*, har varit et så högst lugneligit ämne til allmän underdånig glädje, at jag, som under tjenstetid vid Kongl. Akademien i *Lund*, år 1764, ägt den ofkrattbaraste Kongl. Nåden, genom då varande Illustrissimum Cancellarium, i aldra djupaste underdånighet Eder Kongl. Majestät upoffra och tilskrifva et af mina flera tryckta enfaldiga *Arbeten*, rörande *Förbättringens hinder vid enskilda Informationen och medel, genom hvilka de förmodeligen kunna undanrödjas*, ansett för min angenäma aldra underdånigste skyldighet öfver denna oförlömeliga förmån anställa, och det på egen bekostnad, de offentlige aldraunderdånigste Frögde-Betygeller, som dageliga *Tidningen*, för nåst förverna år, N:o 256 omföror.

Jag skattar mig i djupaste underdånighet lyckelig, om detta allerunderdånigast anförda på minsta sätt besvarar

D

Eder

Eder Kongl. Majeståts högft uplyfta tycke samt uphögdaste Imax, och förmår befrämja för mig, fast ovärdig, Eder Kongl. Majeståts aldrånådiga dock mågtiga *Förord* hos vår dräpelige Konung, Eder Kongl. Majeståts Store Herr Son, om at allernådigaft skydda och rådda denna *Gymnasii* och *Schole-Stat* här på Wisingsö vid sin *första Inrättning*. Aldrånådiga Drottning, våra Vitterlekars Skydds-gudinna, saken, som nödfaxat mig til detta nog driftiga steg, hänger så tillammans, at på händelse någon förment underdånig underställning til Hans Majeståts, Konungen, aningen ingitt, eller här efter ingingo, som förmådde vårka denna berörde *Stats* indragande, blevo i tynnerhet först jag, som på egen bekostnad redan hunnit bringa i verkställighet så antenliga, och för mig nog dryga *Förbättringar* både vid härvarande Kongl. Gymnasium, och mit lilla Boställe, at jag derå aldraödmjukaste *Förtekning*, under den 15:de sistl. Decembris, til Høga Landshöfdinge Embetet i orten ingifvit, och sedan de andre Docenterne, tillika med 12 st:n Stipendiater, i sin mån, alt för mycket lidande. Detta är et tvifvelsmål, som icke litet störer min menlösa föresats, hvilken har sit afseende på framtiden, och gör, at jag i så vidt utseende icke vågar vidare arbeta i det, hvar til de stora Kongl. upmuntringar, som andra för slika gorde *Förbättringar* ofta fått hugna sig af, och detta *Gymnasii* framgena bästa mig hittils kraftigt upmuntrat och förbundet, förrän vår Store *Apollo*, Hans Kongl. Majeståts *Sjelf* fått detta mål under Sit uplyftaste och tillika mildaste skärskådande taga.

taga. Komma nu härvarande *Docentium* under den 9:de sifstvearne Decembris, med Påsten til Stockholm, i aldradjupaste underdånighet, inför Hans Kongl. Majeståts mågtiga *Thron*, ingifne och afåttne Documenter, rörande saken *questionis*, i en vållignad stund fram til *Themis* Sjelt, vår Makalöfte *Monarch*, och Eder Kongl. Majeståts aldrånådigaste ord *fiat!* härtil, framskrider helt säkert vår sällhets Sol och uplifvar våra af fruktan skakade små *Pheebibus*. Jag, som hvarken nu förtiden, äger någon Hög Herre i *Stockholm*, til enskilt Befordrare, hvilken jag kunde anlita om denna för *Staten* aldra underdånigsta *Böne-Skrifts* behöriga insinuerande, ej eller Sjelf, sedan *Låse-Terminen* är begynt, kan komma ifrån min dryga och arbetsamma Syssa, vågar icke utan häpenhet, med Påsten och det under Couvert til Kongl. Påst-Contoirtet i Stockholm den samma låta afgå, och af underdånig vördnadstull häpenhet lägga mit förtroende, om min och *Statens* lyckas befrämjande, på Eder Kongl. Majeståts mildaste *Hjerta*, och med ouphörlig nit samt innerligaste förböner oafstteligen framhårda

Stormägtigsta Aldranådigsta Enke-Drottning,

Eder Kongl. Majeståts!

Allerunderdånigste Tjenare och Förebedjare

SVEN PETER LILJENROTH.

Nuvarande Gymnasii Rektor.

Litt. B, N:o 7.

Likaledes är Brefvet ifrån Herr Lector Liljenroth til Kongl. Påst-Contoiret i Stockholm under den 15.de den- nas, riktigt afgångit, som betygas af Grenna Påst Con- toir den 20 Februarii 1773.

J. F. TOMBERG.
Påst Skrifvare.

Litt. C.

Högärevördige och Höglärde Herr Professor!

Ehuru jag hos Tit. ej äger lyckan vara personligen känd, vågar jag likväl af des allmänt bekanta ynnest för- xlara mina tankar och yppa min begäran. Som affigten är at hos Kongl. Cancellie Collegium i laga ordning söka århålla tillstånd, at för egen räkning få uprätta ett Bok- tryckerie i Småland, och jag varit någodt villrådlig på hvilken ort därstädes, det i synnerhet kunde anläggas, har Wisingsö fallit mig in. — Jag har derfor härmed velat i ödmjukhet utbedja mig Tit. recommendation at bi- lligga min inlaga til Kongl. Collegium, och vill jag för intet trycka, hvad för Gymnasii räkning kan vara. Herr Prof- forns öfver allt kända nit för Wisingsö Gymnasii fram- gånna bistånd lärer ganska lätt kunna inle, hvad detta Gymnasium kan blifva mer lysande genom ett få
til

til ifgandes egit Böntryckerie. I väntan således på Tit.
kraftiga förord — — framlesver jag

Tit,

Ödmjukaste Tjenare
JOHAN LAUR, HORN
Junior.

Litt. D.

*Högärevärdige och Höglärde Herr Professor
och Lector!*

J hånfende til den bevärliga öfverfarten ifrån fast-
landet til Wifingsö och i lynnerhet af förtroende til Her-
rar Lectorum sorgfällighet at icke allenast sjelfve upfylla
sina ämbets skyldigheter, utan ock tillse, at de öfri-
ge Docentes vid Scholan på Wifingsö hvar för sig full-
göra sitt äliggande; har jag icke funnit nödigt at utse
någon Examinator ifrån landet, utan å des ställe härige-
nom velat förordna, at Herrar Lectores skiftevis och lå-
lunda förrätta Examina Anniversaria, at den, som är Re-
ctor Gymnasii företräder mitt ställe å vanlig och i Kongl.
Schole ordningen föreskrifven tid, inkommande derefter
med omständelig berättelse icke allenast om de afhandlade
föreläsningens ämnen, utan ock om antalet af de studerande,

D 3

samt

samt de framsteg och den flit, som hvar och en gordt.
Förblitver,

Eder Högårevördighets

Wexiö d. 26 Maji 1786.

Tjenstskyldige Tjenare

OLOF OSANDER.

Daniel Anander.

Litt. E.

Utdrag af Maxime Venerandi Consistorii gifna varning
i detta ämne;

Rektor Bergmark antydes allfvarligen, at hålla föreläsningar och låta repetitionen ske in loco publico: varandes det emot skick och ordning at företaga sådant hemma hos sig, däråft icke för åkommen opasflighet det någon gång tillåtas måste.

På Dom-Capitlets vägnar.

Wexiö d. 1 April 1772,

OLOF OSANDER.

Daniel Anander.

Se vidare om detta ämne min förra Oration vid Rektors
ombytet pag. 16.

Som man icke haft tillfälle sjelf vara närvarande under tryckningen, hafva åtskilliga fel insmugit sig, dem likväl Läsaren sjelf behagar ändra, hållt de icke göra meningen otydelig.

www.books2ebooks.eu